

<http://doi.org/10.51707/2618-0529>
№ 3 (31) 2024

ISSN 2618-0529 (Print)
ISSN 2786-4510 (Online)

ЗАСНОВНИК

Національний центр
«Мала академія наук України»
Видання входить до категорії «Б»
Переліку наукових фахових видань України
з технічних наук (наказ МОН України
від 29.06.2021 р. № 735)
та з педагогічних наук (наказ МОН України
від 27.09.2021 р. № 1017)

Ідентифікатор медіа
R30-05510

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Виходить тричі на рік. Видається з 2012 р.
Свідоцтво про державну реєстрацію
в Міністерстві юстиції України:
серія КВ № 24354-14194 ПР від 24.02.2020 р.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

EDITORIAL BOARD

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Стрижак О. Є., д. техн. наук

CHIEF EDITOR

Stryzhak O. Ye., D. Sc. in Engineering

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Андросович К. А., канд. психол. наук
Биковська О. В., д. пед. наук
Білик Ж. І., канд. біол. наук
Глоба Л. С., д. техн. наук
Гулай О. І., д. пед. наук
Загородня А. А., д. пед. наук
Кузьменко О. С., д. пед. наук
Новогрудська Р. Л., канд. техн. наук
Романенко Т. В., д. пед. наук
Терлецька К. В., д. фіз.-мат. наук
Савченко І. М., канд. пед. наук
Стучинська Н. В., д. пед. наук
Шаповалов Є. Б., канд. техн. наук
Чернецький І. С., канд. пед. наук

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Androsovych K. A., PhD in Psychology
Bykovska O. V., D. Sc. in Pedagogy
Bilyk Zh. I., PhD in Biology
Globa L. S., D. Sc. in Engineering
Hulai O. I., D. Sc. in Pedagogy
Zahorodnia A. A., D. Sc. in Pedagogy
Kuzmenko O. S., D. Sc. in Pedagogy
Novogrudska R. L., PhD in Engineering
Romanenko T. V., D. Sc. in Pedagogy
Terletska K. V., D. Sc. in Physics and Mathematics
Savchenko I. M., PhD in Pedagogy
Stuchynska N. V., D. Sc. in Pedagogy
Shapovalov Ye. B., PhD in Engineering
Chernetskyi I. S., PhD in Pedagogy

**ІНОЗЕМНІ ЧЛЕНИ
РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:**

Андрушкевич Ф., д. пед. наук (Польща)
Антоненко П., канд. техн. і пед. наук (США)
Левін І., д. техн. наук (Ізраїль)
Мірцхулава Л., канд. техн. наук (Грузія)

**FOREIGN MEMBERS
OF THE EDITORIAL BOARD:**

Andruszkiewicz F., D. Sc. in Pedagogy (Poland)
Antonenko P., PhD in Engineering and Education (USA)
Levin I., D. Sc. in Engineering (Israel)
Mirtskhulava L., PhD in Engineering (Georgia)

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного центру «Мала академія наук України»
(протокол № 9 від 3 жовтня 2024 р.)
Статті проходять подвійне сліпе рецензування

Журнал представлено в реферативній базі даних
Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського
«Україніка наукова», українському реферативному
журналі «Джерело»

ЗМІСТ

<i>Голіад І. С., Тропіна М. А.</i> Формування графічної компетентності в умовах інноваційно-освітнього кластера	3
<i>Дембіцька С. В.</i> Сугерування штучним інтелектом вибору індивідуальної освітньої траєкторії: психологічний аспект	13
<i>Іванова С. М., Кільченко А. В., Новицька Т. Л.</i> Відкриті освітньо-наукові інформаційні системи як інструмент моніторингу електронних наукових фахових видань	21
<i>Клеопа І. А., Прозор О. П., Петрук В. А.</i> Впровадження викладання вищої математики у дистанційному навчанні: практичний досвід та виклики	34
<i>Кравченко Т. В.</i> Цифрові технології в курсі англійської мови професійного спрямування для розвитку термінологічної компетентності (in English)	43
<i>Кравчина О. Є.</i> Цифрові інструменти у формуванні підприємницької компетентності вчителів: виклики та можливості	51
<i>Кудикіна Н. В., Романенко Л. В., Савченко Я. В.</i> Використання вебквесту як ігрової інформаційно-комунікаційної технології у процесі підготовки майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти	63
<i>Лобода С. М., Родіонов П. Ю., Родіонова О. В.</i> Актуальні практики вивчення мультимедійних технологій у процесі підготовки фахівців галузі ІТ	72
<i>Лупінович С. М., Лапшина І. С., Фотул М. І.</i> Шляхи забезпечення ефективного освітнього процесу із застосуванням елементів дистанційного навчання	80
<i>Нікітіна О. О., Кіндей Л. Г.</i> Особливості формування комунікативної компетентності учнів 1 класу НУШ	89
<i>Одинцова Г. С.</i> Використання текстів «нової природи» у процесі вивчення мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі	98
<i>Сороко Н. В.</i> Цифрові методи діагностики ефективності STEAM-орієнтованого навчального середовища закладу загальної середньої освіти	105
<i>Стойчик Т. І., Сергєєва Л. М., Суліма Т. С., Тарасова О. В., Кравченко М. В.</i> Технологія планування професійного розвитку кар'єри як основа у формуванні фахівця	114
<i>Туров М. П.</i> Приклади використання законів розвитку технічних систем і теорії розвитку колективу як запоруки успішності стартапів і корпорацій	123

CONTENTS

<i>Holiad I. S., Tropina M. A.</i> Formation of graphic competence in the context of an innovative educational cluster	3
<i>Dembitska S. V.</i> Artificial intelligence supervising the choice of an individual educational trajectory: a psychological aspect	13
<i>Ivanova S. M., Kilchenko A. V., Novytska T. L.</i> Open educational and scientific information systems as a tool for monitoring electronic scientific professional publications	21
<i>Klieopa I. A., Prozor O. P., Petruk V. A.</i> Implementation of the teaching of higher mathematics in distance education: practical experience and challenges	34
<i>Kravchenko T. V.</i> Digital technologies in the ESP course for developing terminological competence	43
<i>Kravchyna O. Ye.</i> Digital tools in shaping entrepreneurial competence of teachers: challenges and opportunities	51
<i>Kudykina N. V., Romanenko L. V., Savchenko Ya. V.</i> Use of web quest as a gamified information and communication technology in the training process of future specialists in preschool and primary education	63
<i>Loboda S. M., Rodionov P. Yu., Rodionova O. V.</i> Current practices of studying multimedia technologies in the process of the training of IT specialists	72
<i>Lupinovich S. M., Lapshyna I. S., Fotul M. I.</i> Ways of ensuring an efficient educational process using elements of distance education	80
<i>Nikitina O. O., Kindei L. H.</i> Peculiarities of forming the communicative competence of 1st grade NUS pupils	89
<i>Odyntsova H. S.</i> The use of the "new nature" texts during the linguistic-literary educational field learning in primary school	98
<i>Soroko N. V.</i> Digital methods for diagnostic efficiency of STEAM-oriented educational environment of general secondary education institution	105
<i>Stoichyk T. I., Sergeieva L. M., Sulyma T. S., Tarasova O. V., Kravchenko M. V.</i> Technology of professional development and career planning as a basis for the formation of a specialist	114
<i>Turov M. P.</i> Examples of using the laws of development of technical systems and the theory of collective development as guards of the success of startups and corporations	123

Г. С. Одинцова

ВИКОРИСТАННЯ ТЕКСТІВ «НОВОЇ ПРИРОДИ» У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Анотація. Швидкі темпи розвитку сучасних технологій вимагають постійного оновлення знань та навичок. Тож навчання впродовж життя як ключова компетентність сучасної особистості стає все більш важливим в інформаційному суспільстві. Ця компетентність перебуває у тісному взаємозв'язку із читацькою компетентністю, оскільки через читання людина має здатність розуміти, аналізувати, оцінювати й використовувати інформацію для особистого розвитку. Формування читацької компетентності особистості розпочинається в молодшому шкільному віці. Саме тоді закладаються не тільки базові знання, уміння й навички, пов'язані з читанням як процесом, а й акцентується увага на якісному читанні («усвідомленому читанні», «читанні з розумінням»), що, як засвідчили результати міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022, залишається актуальним у контексті читацької грамотності учнів. У статті увага зосереджена на аналізі навчальних текстів підручника, оскільки вони є найважливішим джерелом знань для молодших школярів. Вказано на особливості текстів «нової природи» як таких, що поєднують елементи різних семіотичних систем — вербальної (словесної) та невербальної (іконічної). Описано прийоми передачі інформації в текстах «нової природи». Зазначено, що у процесі вивчення мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі використання текстів «нової природи» має відбуватися з урахуванням дидактичних можливостей уроків української мови і читання, а також вікових особливостей молодших школярів. Для кращого сприйняття учнями навчальної інформації слугуватимуть такі тексти «нової природи»: віршокартинка, кроссенс, хмара слів, діаграма Венна, фішбоун, ментальна карта тощо. Усіх їх можна створити за допомогою різних онлайн-сервісів. Проте, незалежно від типів текстів, які пропонуються для вивчення в початковій школі, у полі зору педагога постійно має перебувати проблема формування навички читання з розумінням.

Ключові слова: тексти «нової природи», читання з розумінням, онлайн-сервіси, молодші школярі.

Постановка проблеми. У час стрімкого розвитку цифрових технологій та інформаційного переважання особлива увага приділяється формуванню особистості, яка здатна сприймати інформацію, критично її осмислювати, аналізувати, оцінювати, використовувати для саморозвитку та успішної адаптації до соціального середовища. У цьому контексті важливим є формування читацької компетентності

особистості, оскільки читання прямо корелює з такою ключовою компетентністю, як навчання впродовж життя. Однак нині підхід до читання зазнає переосмислення: якщо раніше воно було засобом накопичення знань, то тепер акцент робиться на читанні з розумінням, або усвідомленому читанні.

На актуальність окресленої проблеми вказують результати міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022, згідно з якими українські учні 9-х класів продемонстрували погіршення

результатів, порівняно з дослідженням 2018 р., саме в галузі читання (на 38 балів менше) [1, с. 54]. Серед когнітивних умінь, які перевірялися, були завдання на встановлення причинно-наслідкових зв'язків, уміння виокремлювати головне, розрізняти інформацію з художніх та медіатекстів, інфографіки тощо, тобто уміння, спрямовані не лише на відтворення інформації, а й на її усвідомлене розуміння.

Формування навички усвідомленого читання починається вже у молодшому шкільному віці. Крім традиційних паперових текстів навчальних підручників, які домінують у початковій школі, молодші школярі активно долучаються до цифрового читання, зокрема через використання текстів «нової природи». Незважаючи на вагомий внесок учених у розробку цієї проблеми, стосовно освітньої діяльності учнів початкової школи вона залишається недостатньо дослідженою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Тексти «нової природи» стали предметом уваги багатьох дослідників. У наукових розвідках описані їхні особливості та відмінність від традиційних (лінійних) текстів (Г. Гич [2], О. Вержанська, Т. Лагута [3] та ін.); запропонована класифікація текстів «нової природи» за різними ознаками (О. Ісаєва [4], Н. Волинець, Т. Кравчинська, М. Скрипник [5], О. Лілік [6] та ін.); подані методичні рекомендації щодо їх створення й використання в освітній діяльності (А. М. Богосвятська [7], Н. Волинець, Т. Кравчинська, М. Скрипник [8], Л. Бивалькевич, О. Лілік [9] та ін.). Також тексти «нової природи» активно пропагуються у Всемережжі, особливо в матеріалах освітнього проекту «На Урок» та національної освітньої платформи «Всеосвіта», однак не всі вони однаковою мірою можуть використовуватися у роботі з молодшими школярами.

Метою статті є обґрунтування доцільності та можливостей використання текстів «нової природи» у процесі вивчення мовно-літературної освітньої галузі у початковій школі.

Виклад основного матеріалу. Значущість читання як засобу отримання необхідної інформації в сучасному суспільстві важко переоцінити. На думку Т. Яценко, воно «є найважливішим способом засвоєння базової інформації, специфічною формою комунікативно-пізнавальної діяльності особистості, одним із основних чинників її саморозвитку, тому ефективність читання визначається рівнем сформованості читацької

компетентності як пріоритетного компонента загальноосвітньої підготовки школярів» [10].

Формування читацької компетентності особистості розпочинається в молодшому шкільному віці, коли учні оволодівають навичкою читання не лише як технічним процесом (темпом, правильність, виразність, спосіб читання), а й вчаться розуміти зміст прочитаного, запам'ятовувати навчальний матеріал, відтворювати його та використовувати на практиці. Однак на часі гостро стоїть проблема якісного читання («читання з розумінням», «усвідомленого читання»), яке вимагає від школярів вдумливо осмислювати текст, розуміти його глибину, авторські наміри, головну ідею, ключові фактори, зв'язки між ними, тобто занурюватися у зміст прочитаного.

Сутність читання з розумінням чітко окреслена у Державному стандарті базової середньої освіти, де вказано, що воно «передбачає здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання і усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або відтвореної технічними пристроями, що охоплює, зокрема, уміння виявляти приховану і очевидну інформацію, висловлювати припущення, доводити надійність аргументів, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту після його аналізу і добору контраргументів» [11]. Саме читання з розумінням є основою інтелектуального та творчого розвитку особистості, на що й спрямована концепція Нової української школи.

Найважливішим джерелом знань для учнів початкової школи є навчальні тексти підручників. Не претендуючи на системний аналіз проблеми їхньої класифікації, звернемо увагу лише на ті типи текстів, які є важливими у контексті нашого дослідження, тобто тексти, з якими працюють молодші школярі у процесі вивчення мовно-літературної освітньої галузі, зокрема:

- за обсягом — макротекст (здебільшого на уроках читання) та мікротекст;
- за домінуючою дидактичною функцією — основний, додатковий (прислів'я, приказки, загадки тощо), пояснювальний (словники, довідники і т. ін.);
- за функціональним стилем — інструментально орієнтований (на уроках української мови) та ціннісно орієнтований (на уроках читання);

- за функціональною спрямованістю (на уроках читання):
  - художній: епічний (оповідання, казка, легенда, притча), ліричний (вірш, пісня), драматичний (п'єса);
  - пізнавальний (на уроках української мови і читання): науково-пізнавальний (інформаційний), науково-художній;
- за жанровою належністю (на уроках читання): оповідання, повість, казка, байка, вірш, стаття, скоромовка, пісня, комікс, колядка, легенда, міф, п'єса, притча тощо.

З упродовженням інформатизації освітньої галузі почалися активні пошуки нових форм, методів і прийомів роботи з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Вони сприяють активізації пізнавальної діяльності учнів, підвищують ефективність навчального процесу. Одним із таких нововведень можна вважати використання в педагогічній практиці так званих текстів «нової природи». Хоч, як вважають дослідники, ці тексти ще перебувають на стадії становлення, однак уже набули великої популярності. У науково-методичних розвідках тексти «нової природи» номінують по-різному: «креолізовані тексти», «полікодові тексти», «відеовербальні тексти», «мультитексти», «гетерогенні тексти», «семіотично ускладнені тексти», «ізовербальні комплекси» тощо. Особливістю цих текстів є те, що вони містять вербальну та невербальну інформації, які органічно доповнюють одна одну, «вербальні та зображувальні компоненти утворюють візуальне, структурне, змістове і функціональне ціле, яке забезпечує комплексний, прагматичний вплив на адресата» [5, с. 137].

При використанні текстів «нової природи» в освітньому процесі варто брати до уваги такі критерії: інформативність, актуальність, адаптованість, доступність, дидактична значущість, виховний потенціал вербальних і невербальних компонентів, спроможність впливати на творчу діяльність реципієнтів тощо [9, с. 199].

Невербальна інформація у текстах «нової природи» може бути представлена різними елементами: ілюстраціями (малюнками, фотографіями), таблицями, схемами, діаграмами, картами, графіками, шрифтами, кольором і т. ін. Підсилити візуалізацію тексту може також мультимедійний контент (звук, музика, відео, анімація тощо). Поєднання у таких текстах словесної

та іконічної інформації активує різні види пам'яті, а сприйняття навчального матеріалу відбувається на зоровому, слуховому й емоційному рівнях, що відповідає читацьким запитам сучасних учнів. До того ж це дає змогу збільшити обсяг інформації, зекономивши час, урізноманітнити наочність, яка є дуже важливою саме для молодшого шкільного віку.

Тексти «нової природи» активно використовують у процесі електронного навчання. Як зауважує Г. Гич, це зумовлює поєднання в сучасних школярів двох читацьких практик — «з листа та з екрана». Однак електронне читання (цифрове, дисплейне, нелінійне) порівняно з традиційним, паперовим форматом поступово стає домінуючим і не завжди сприяє розумінню прочитаного [12, с. 57]. Причину цього дослідники вбачають у тому, що під час електронного читання задіяна «кліпова» свідомість, коли увага читача перемикається з одного об'єкта на інший, без глибокого розгляду чи роздумування. У такому разі відбувається поверхневий аналіз тексту: читач може швидко усвідомлювати нову інформацію, але не завжди глибоко аналізувати її, а це, своєю чергою, викликає труднощі з її запам'ятовуванням на тривалий час, що є прямо протилежним до читання з розумінням.

Попри переваги й недоліки обох читацьких практик — електронного та традиційного читання — нині вони залишаються актуальними за умови їх доречного й майстерного використання в освітньому процесі, починаючи з молодшого шкільного віку. Беручи до уваги вікові особливості молодших школярів і дидактичні можливості уроків української мови та читання в початковій школі, охарактеризуємо найуживаніші, на наш погляд, тексти «нової природи», які можна створювати з використанням різних онлайн-сервісів і які сприятимуть формуванню навички читання з розумінням та кращому засвоєнню навчального контенту.

Віршокартинка може слугувати засобом візуалізації ліричних текстів, яких достатньо у читанках. Поєднання вірша та картини створюють композицію, яка краще виражає ідею, повніше передає настрій. Малюнок, фотографія чи ілюстрація, які при цьому використовуються, сприяють повнішому сприйняттю тексту, глибше розкривають тему, доповнюють її, формуючи цілісний естетичний образ, розширюючи його інтерпретацію. Віршокартинка може викликати

в учнів різноманітні емоції, стимулювати їхню уяву та спонукати до роздумів.

Віршкартинки можна створювати у програмі Paint і/або PowerPoint.

Кроссенс (англ. cross — перехрестя, sens — смисл, «перетин смислів, значень») — це система зображень із дев'яти квадратів, пов'язаних між собою асоціативним зв'язком, причому кожен попередній пов'язаний з наступним. Темою кроссенса завжди є центральна картинка. Прочитання кроссенса може відбуватися різними способами, але у будь-якому випадку потрібно знайти зв'язок між сусідніми (які мають спільний бік) картинками. Кроссенс вважають і методичним прийомом візуалізації навчальної інформації, і головоломкою для інтелектуалів.

Уроки читання мають більше можливостей для використання кроссенсів, ніж уроки української мови, хоч і на уроках мови вони можуть бути доцільними під час вивчення прямого і переносного значення слів, багатозначності слова, омонімії, частин мови тощо.

На уроках читання кроссенс дає змогу візуалізувати великий обсяг текстової інформації, особливо під час опрацювання макротекстів чи біографії письменника. Як матеріал для створення кроссенсів можуть використовуватися портрети письменників, фотографії, твори мистецтва, зображення-символи і т. ін. Ланцюг послідовних зображень може допомогти учням відтворити сюжет твору, сформулювати його ідею, описати риси характеру персонажа, розкодувати важливі факти життя і творчості письменника тощо. Загалом прочитання кроссенса стимулює розвиток аналітичних здібностей школярів, демонструє логіку їхнього мислення, інтуїцію.

Для створення кроссенса можна використовувати цифрові інструменти canva.com, crello.com.

Хмара слів (*хмара тегів*) є ефективним дидактичним засобом візуалізації тематичного контенту, який однаковою мірою можна використовувати як на уроках української мови, так і на уроках читання. Вона може містити ключові терміни, слова або поняття, що стосуються теми уроку чи літературного твору; слова у хмарі можуть бути пов'язані з майбутньою темою, щоб актуалізувати попередні знання учнів; можна обговорювати кожне слово стосовно контексту його вживання; слова у хмарі можуть допо-

могти відтворити хронологію подій у великих за обсягом літературних творах; для перевірки усвідомленого читання можна запропонувати віднайти слова, які не стосуються виучуваного матеріалу; добір слів може бути ефективним засобом вивчення правопису різних орфограм; хмари слів можна створювати для аналізу засобів виразності художнього твору, для узагальнювальних уроків з деяких розділів чи тем тощо. Варто звернути увагу і на саме зображення форми хмари, яка може бути символічною, та слів у ній. Зазвичай слова з важливим семантичним навантаженням бувають більшого розміру, а особливої виразності зображенню надають також шрифти, колір, розташування слів у просторі і т. ін.

Для створення хмари слів можна скористатися сервісами Word It Out (<https://worditout.com/>), Word Art (<https://wordart.com/>), Word Clouds (<https://www.wordclouds.com/>) та ін.

Діаграма Венна має вигляд двох (або більше) кіл, які перетинаються, і може бути корисною для відтворення зв'язків між аналізованими поняттями, порівняння різних аспектів виучуваних тем. У місці перетину кіл позначають спільні ознаки порівнюваних одиниць, а в самих колах — різні. На уроках української мови та читання в такий спосіб можна порівнювати частини мови, значущі частини слова, персонажів художніх творів, сюжетні лінії, особливості літературних жанрів, мовні засоби тощо. Діаграма Венна допомагає молодшим школярам розвивати навички аналізу, порівняння та класифікації опрацьованої інформації.

У програмах Excel, PowerPoint і Word можна створити рисунок SmartArt із використанням макета діаграми Венна.

Фішбоун (англ. fishbone — риб'яча кістка) передбачає визначення причинно-наслідкових зв'язків під час дослідження якоїсь проблеми, теми чи тексту. Аналіз виучуваної проблеми охоплює чотири блоки питань, які візуально відображають риб'ячий скелет: «голова» — питання, яке потребує аналізу; «верхні кістки» — основні поняття теми чи причини, що призвели до виникнення проблеми; «нижні кістки» — факти, що підтверджують ці причини чи суть поняття; «хвіст» — відповідь, висновки, узагальнення. Фішбоун здебільшого використовують на уроках читання при аналізі епічних і драматичних творів, коли учні аналізують

основні ідеї, ключові події, персонажів та їхні взаємозв'язки, що допомагає краще розуміти структуру й суть тексту. Також із метою розвитку креативного мислення можна запропонувати розглянути альтернативні шляхи розвитку сюжету, поведінки персонажів тощо.

Графічний макет для фішбоун можна створити за допомогою сервісу Xmind (<http://www.xmind.net/>).

Ментальна карта (інтелект-карта, концепт-карта, карта пам'яті, карта думок, майнд-мепінг) — це «схема мислення», яка відображає логічне структурування навчального матеріалу і сприяє його кращому розумінню й запам'ятовуванню. При створенні карти пам'яті слово-тема розташовується у центрі, від нього розгалужуються ключові слова (гілки-асоціації), які є підтемами і які, своєю чергою, теж можуть розгалужуватися й доповнюватися іншими смисловими блоками. Таке графічне структурування допомагає відстежити логічні зв'язки між поняттями конкретної теми чи проблеми, їхню ієрархію, систематизацію та узагальнення навчальної інформації, використовуючи при цьому можливості кольорового оформлення та інших способів візуалізації. Ментальні карти можуть мати найширше використання на уроках української мови та читання, зокрема при вивченні частин мови, типів текстів, аналізу композиції твору, творчості письменника і т. ін.

Для створення ментальних карт можна використовувати сервіси Draw.io (<https://app.diagrams.net/>), Canva (https://www.canva.com/uk_ua/), Mindmeister (<https://www.mindmeister.com/>) та ін.

Використання текстів «нової природи» у процесі вивчення мовно-літературної освітньої галузі є дієвим інструментом формування навички читання з розумінням та активізації навчального процесу молодших школярів. Кожен із таких текстів має свої особливості створення і безпосереднього використання на уроках української мови та читання, тому їхня ефективність залежить насамперед від майстерності педагога.

Висновки. Читання як основний вид діяльності сучасного школяра на сьогодні виходить за межі шкільного підручника і переноситься в технологічно-інформаційну площину, поєднуючи у собі два види читацької практики — традиційну (читання текстів у паперовому форматі) та електронну («зчитування» інформації). Тож

завдання сучасного вчителя полягає у тому, щоб це поєднання було ефективним і результативним. Результативність читання значною мірою залежить від формування навички читання з розумінням, основи якої закладаються вже у молодшому шкільному віці, зокрема у процесі вивчення мовно-літературної освітньої галузі, і насамперед на уроках читання. Читання з розумінням є основою розумового розвитку особистості, її критичного мислення й творчості.

Зважаючи на особливості сприйняття інформації сучасними школярами, на часі актуальним є упровадження в освітній процес нових навчальних текстів з використанням інструментарію сучасних технологій, якими і є тексти «нової природи». Як свідчить практика їх використання, вони однаковою мірою успішно виконують свою дидактичну функцію в умовах очного та онлайнового навчання. Вважаємо, що використання цих текстів на уроках української мови та читання є доцільним і має великі дидактичні можливості. Тексти «нової природи» сприяють інтенсифікації освітнього процесу і мотивують читацьку діяльність молодших школярів.

Список використаних джерел

1. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022 / кол. авт. : Г. Бичко (осн. автор), Т. Вакулєнко, Т. Лісова, М. Мазорчук, В. Терещенко, С. Раков, В. Горох та ін. ; за ред. В. Терещенка та І. Клименко. Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2023. 395 с.
2. Гич Г. Тексти «нової природи» на уроках мистецтва Нової української школи. *Мистецтво та освіта*, 2019. Вип. 2 (92). С. 39–43.
3. Вержанська О., Лагута Т. Креолізований навчальний текст в електронному навчанні. *Новий колегіум*. 2016. № 1. С. 42–49.
4. Ісаєва О. О. Креолізований текст на уроках світової літератури як фактор активізації читацької діяльності. URL: <http://www.isaieva.kiev.ua/download/f/prez-2-3-kreoltext.pdf> (дата звернення: 20.04.2024).
5. Скрипник М. І., Кравчинська Т. С., Волинець Н. П. Проблема навчальних текстів цифрової ери: питання теорії та практики. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки*. Київ, 2021. Вип. 80 (т. 2). С. 136–139. DOI:<https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.80.2.28>.

6. Лілік О. Особливості використання креолізованих текстів у професійній підготовці майбутніх учителів української літератури. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. 2018. Вип. 13. С. 71–83.
  7. Богосвятська А.-М. Практика роботи з текстами «нової природи» на уроках літератури. *Зарубіжна література в школах України*. 2018. № 6. С. 7–17.
  8. Скрипник М. І., Кравчинська Т. С., Волинець Н. П. Навчальні тексти нової природи: творимо, радимо, тренуємо : методичні рекомендації. Київ : ЦІПО, 2021. 60 с.
  9. Бивалькевич Л. М., Лілік О. О. Використання креолізованих текстів в професійній підготовці майбутніх учителів (у контексті задачного підходу). *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2019. Вип. 158. С. 193–107.
DOI: 0.5281/zenodo.3244477.
  10. Яценко Т. О. Читацька компетентність учнів як ключове поняття сучасної шкільної освіти. URL: <http://surl.li/dpjfo> (дата звернення: 25.04.2024).
  11. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ (дата звернення: 20.04.2024).
  12. Гич Г. Нова читацька практика учнів у технологічному полі сучасної шкільної освіти. *Вересень*, 2021. Т. 4. Вип. 91. С. 54–66.
DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.4.2021.06>.
- References**
1. Tereshchenko, V. & Klymenko, I. (Eds.). (2023). *Natsionalnyi zvit za rezultatamy mizhnarodnoho doslidzhennia yakosti osvity PISA-2022* [National report on the results of the international research of the quality of education PISA-2022] [in Ukrainian].
  2. Hych, H. (2019). Teksty “novoi pryrody” na urokakh mystetstva Novoi ukrainskoi shkoly [Texts of “new nature” in the art classes of the New Ukrainian School]. *Mystetstvo ta osvita — Art and education*, 2 (92), 39–43 [in Ukrainian].
  3. Verzhanska, O., & Lahuta, T. (2016). Kreolizovanyi navchalnyi tekst v elektronnomu navchanni [Creolized educational text in e-learning]. *Novyi kolehium — New collegium*, 1, 42–49 [in Ukrainian].
  4. Isaieva, O. O. (n.d.). Kreolizovanyi tekst na urokakh svitovoi literatury yak faktor aktyvizatsii chytatskoi diialnosti [Creolized text in world literature lessons as a factor of the reading activity activation]. Retrieved from <http://www.isaieva.kiev.ua/download/prez-2-3-kreoltext.pdf> [in Ukrainian].
  5. Skrypnyk, M. I., Kravchynska, T. S., & Volynets, N. P. (2021). Problema navchalnykh tekstiv tsyfrovoy ery: pytannia teorii ta praktyky [The problem of educational texts in the digital era: issues of theory and practice]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Pedahohichni nauky — Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov. Pedagogical sciences*, 80 (2), 136–139.
DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.80.2.28> [in Ukrainian].
  6. Lilik, O. (2018). Osoblyvosti vykorystannia kreolizovanykh tekstiv u profesiinii pidhotovtsi maibutnykh uchyteliv ukrainskoi literatury [Peculiarities of the use of creolized texts in professional training of future teachers of Ukrainian literature]. *Mystetska osvita: zmist, tekhnolohii, menezhment — Art education: sense, technologies, and management*, 13, 71–83 [in Ukrainian].
  7. Bohosviatska, A.-M. (2018). Praktyka roboty z tekstamy “novoi pryrody” na urokakh literatury [The practice of working with “new nature” texts in literature classes]. *Zarubizhna literatura v shkolakh Ukrainy — Foreign literature in Ukrainian schools*, 6, 7–17 [in Ukrainian].
  8. Skrypnyk, M. I., Kravchynska, T. S., & Volynets, N. P. (2021). Navchalni teksty novoi pryrody: tvorymo, radymo, trenuiemo: metodychni rekomendatsii [Educational texts of a new nature: create, advise, train: methodical recommendations]. Kyiv : TsIPO [in Ukrainian].
  9. Byvalkevych, L. M., & Lilik, O. O. (2019). Vykorystannia kreolizovanykh tekstiv v profesiinii pidhotovtsi maibutnykh uchyteliv (u konteksti zadachnoho pidkhodu) [Use of creolized texts in the professional training of future teachers (in the context of problem approach)]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Chernihivskiy kolehium” imeni T. H. Shevchenka — Bulletin of the National University “Chernihiv Collegium” named after T. G. Shevchenko*, 158, 193–107 [in Ukrainian].
  10. Yatsenko, T. O. (n.d.). Chytatska kompetentnist uchniv yak kliuchove poniattia suchasnoi shkilnoi osvity [Reading competence of students as a key concept of modern school education]. Retrieved from <http://surl.li/dpjfo> [in Ukrainian].
  11. Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity [State standard of basic secondary education]. (n.d.). Retrieved from https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ [in Ukrainian].
  12. Hych, H. (2021). Nova chytatska praktyka uchniv u tekhnolohichnomu poli suchasnoi shkilnoi osvity [New reading practice of students in the technological field of modern school education]. *Veresen — September*, 4 (91), 54–66 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.4.2021.06>.

H. S. Odyntsova

**THE USE OF THE “NEW NATURE” TEXTS DURING
THE LINGUISTIC-LITERARY EDUCATIONAL FIELD LEARNING IN PRIMARY SCHOOL**

Abstract. *In the era of rapid technological advancements, continuous updates of knowledge and skills are required. Therefore, the importance of continuous learning, a key competency of the modern individual, cannot be overstated. This competency is intricately linked to reading, as it enables individuals to understand, analyze, assess, and utilize information for self-development. The formation of a person’s reading competency starts in junior school. Exactly then, not only the basic knowledge, abilities, and skills related to reading as a process are initiated but also the attention on quality reading (“conscious reading”, “comprehensive reading”), which, as the results of international research on the quality of education PISA-2022 show, is still relevant in the context of pupil’s reading literacy. The article focuses on analyzing the educational texts of the book, which are the main source of knowledge for primary school pupils. It points to the peculiarities of the “new nature” texts as the ones that combine the elements of different semiotic systems — verbal (literal) and non-verbal (iconic). The leading information transmission means in the “new nature” texts are described. It has been highlighted that during the linguistic-literary educational field learning in primary school, the “new nature” texts must be used considering the didactic possibilities of Ukrainian language and literature lessons and age-related features of primary school pupils. For better comprehension of educational information, the following “new nature” texts are to be used: poem picture, cross sens, cloud of words, Venn diagram, fishbone, mental map, etc. All of them can be created via various online services. However, despite the types of texts offered for learning in primary school, the educator must always consider the problem of reading comprehension skill formation.*

Keywords: “new nature” texts, reading comprehension, online services, primary school pupils.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Одинцова Галина Степанівна — канд. філол. наук, доцентка, доцентка кафедри філологічних дисциплін початкової та дошкільної освіти, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна, odyntsova@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0808-1522>

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Odyntsova H. S. — PhD in Philology, Associate Professor, Associate Professor of Department of philological disciplines for primary and preschool Education, Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University, Ternopil, Ukraine, odyntsova@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0808-1522>

Стаття надійшла до редакції / Received 29.04.2024